

Міндюк Т.В.

магістр,

Рівненський державний гуманітарний університет,

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖІНОЧОГО УКРАЇНСЬКОГО ВБРАННЯ ВОЛИНИ

Народний одяг – важливий компонент культурно-історичної спадщини кожної етнічної спільноти і нації, тому він є сферою вивчення історії етнічних процесів, конкретних проблем етногенезу та етнокультурної взаємодії народів.

Формування регіональних особливостей комплексу українського народного одягу відбувалось протягом багатьох століть під впливом різних історичних факторів, у тому числі етноінтегруючого та етнодиференціюючого характеру. У цьому зв'язку увагу багатьох дослідників привертає Волинський край, розташований у північно-західній частині України, як порубіжна зона вивчення контактів, зокрема, українсько-польських, українсько-білоруських.

Волинський народний жіночий стрій складався із таких складових: сорочка, спідниця, фартух, хустка або намітка, чоботи та свита.

Важливою частиною одягового строю була біла сорочка з домотканного льняного або конопляного полотна. До червоного орнаменту, який ішов по всій довжині сорочки, іноді додавали синю або чорну нитку. На сході Волині уставок рукава декорували широкими або вузькими смугами з геометричним орнаментом. Розташовування орнаменту та вишивки на уставках і долішній частині рукава характерно для Західної Волині. Рука і вставка викроювались із суцільного шматка полотна викроювались. Вставки робили для того щоб розширити плечову частину сорочки й дати можливість зробити об'ємнішими горловину та рукави, які часто призбирувались. Ширина такої вставки дорівнювала або половині ширини саморобного полотна або всій його ширині. Комір сорочки невеликий, виложистий, спереду має форму трикутника [3, с. 29].

Поясне вбрання на Волині – різноманітні спідниці. Спідниці та фартухи ткали на домашніх верстатах з льняних, конопляних ниток. Щоб створити смугастий колорит полотна ткали вибіленими і невибіленими нитками. На півдні Волині смуги були зелених, жовтих та червоних кольорів. Низ спідниці декорували кольоровими стрічками [3, с. 32].

До полотняної спідниці чіпляли фартух. Зверху збирали у складочки, обшитий паском, в правому кутку пришивали кишеньку. На півдні Волині вишивали рослинним орнаментом, по середині оздоблювали каймою ручної роботи.

Верхній теплий одяг Волині це традиційні свити – розшиті аплікацією і вишивкою на манжетах і грудях. Свити шили із сукна, декорували манжети та на грудях геометричною вишивкою, червоним та синім шнуром. Кишені – зірочками або трикутниками. Права пола закладалась на ліву, защібалась на гудзики [2, с. 176].

Головним убором у заміжніх жінок були хустки (хустини, платки, хустя, ширинки). Їх виготовляли спочатку з саморобного лляного полотна, пізніше – з

фабричних різнобарвних тканин. Куточки хусток вишивали кольоровими, здебільшого червоними, нитками геометричним і рослинним орнаментом, весь периметр хустки обрамлювала декоративна кайма, а центральне поле ритмічно заповнювалося малюнком. Іноді такі хустки на кінцях прикрашали китицями з кольорової заполочі. У західних районах Волині були особливими старовіські хустки. Характерним для них використання холодних тонів – синього, темно-вишневого, білого. Декорували по периметру червоною заполоччю та пришивали червоні китички на кутиках хустки [4, с. 4].

Із прикрас носили – коралове намисто, пацьорки з дутого різноколірного блискучого скла, стрічки, хрестики, овальні медальйони-образки.

Взуттям були шкіряні чоботи і черевики. Чоботи на закаблуках прикрашали орнаментом із золотистих головок цвяхів. Взувалися також в великі салюги, з достатньо довгими та широкими халявами, на одній підшві і мали овальний носок; підбори були напівкруглі, не високі достатньо широкі, але не високі і завжди підбиті залізними цвяхами. Іноді цвяхи замінювали підковами [5, с. 46].

На Волині у міжвоєнний період в одязі почали переважали фабричні тканини. Станік і нижня спідниця замінила сорочку. Поширилися сукенки крій яких нагадує довгу сорочку. Горловина закрита широким накладним білим коміром, в'язаним з білих ниток. З фабричної тканини шили верхній одяг, використовуючи крій свит. Через розруху, зруйновану промисловість, після Другої світової війни, селяни змушені були повернутись на 10-15 років звернутися до натурального господарства і виготовляти деякі компоненти вбрання в домашніх умовах.

Розвиваючись і змінюючись, волинський народний одяг збагачувався і формувався протягом віків також завдяки спілкуванню українців з населенням сусідніх країн. Він має багато спільного з одягом багатьох слов'янських і неслов'янських народів.

Так, поліська вовняна спідниця у поздовжні смуги є характерною і для білоруського, польського вбрання та наближена до одягу прибалтійських народів. Народний одяг тісно пов'язаний з побутом народу, його святами, звичаями, світоглядними уявленнями. Навіть з поширенням нової моди, купованих видів одягу на весілля ще довго позичали плата (намітку), свиту, літника. У народних уявленнях продовжувала жити віра у магічну силу вінчальної сорочки, пояси (крайки), свити, шапки, фартуха.

Список використаних джерел:

1. Абрамович Д.І. Києво-Печерський патерик. Репринтне видання / Дмитро Абрамович. – Київ : Час, 1991. – 280 с.
2. Білан М., Стельмашук Г. Український стрій / Майя Білан, Галина Стельмашук; Інститут народознавства НАН України; Львівська академія мистецтв (Науково-дослідний сектор); Українська Академія Друкарства. – Львів : Фенікс, 2000. – 325 с.
3. Матейко К.І. «Український народний одяг». – К., 1997. – С. 256.
4. Матейко К.І. Головні убори українських селян до початку XX ст. // Там же. 1973. № 3. – С. 24.
5. Історія декоративного мистецтва України. У 5 т. Т. 3. Мистецтво XIX ст. – К., 2009. – С. 77.
6. Стельмашук Г. Вбрання / Галина Стельмашук // Історія декоративного мистецтва України. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. – Т. 1. – Київ, 2010. – С. 378.